

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. Quibus rationibus demonstratur Dei existentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

ita auctores num. secundo citati. Probatum primò ex sacrâ Scripturâ, quæ clarè docere videtur, posse Deum evidenter ex creaturis cognosci. Sic Sapientia 13. dicitur, *A magnitudine speciei & creaturae, cognoscibiliter poterit creator horum videri.* Apokolus item ad Roma. 1. agens de Gentilibus Philosophis, sic habet: *Quod notum est Dei, manifestum est in illis: Deus enim illis manifestavit: invisibilia enim ipsius, à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus & Divinitas, ita ut sint inexcusabiles, &c.* Ubi particula illæ, *cognoscibiliter, videri, notum, manifestum* &c. denotant cognitionem clarâ & evidentem. Quare frustra Valquez hîc d. 20. c. 3. hæc Scripturæ loca explicare conatur de notitia solum probabilî: quamvis enim probabilis aut moraliter tantum certa cognitio sufficiat ad eos reddendos inexcusabiles; Scriptura tamen, ut dixi, iis verbis hac in re utitur, quæ apertè indicant cognitionis illius evidentiam.

Scriptura denotat cognitionem Dei evidentem ex creaturis.

VII. Patres docent, posse Deum demonstrari.

Hoc ipsum unanimi consensu affirmant Patres, quorum varia circa hoc dicta retuli sec. præcedente. Idem insuper clarè testatur S. Augustinus ser. 55. de verbis Domini, To. 10. *Interroga, inquit, mundum, interroga omnia, & vide si non sensu suo tanquam tibi respondent, Deus nos fecit. Hæc & Philosophi nobiles quaesierunt, & ex arte artificem cognoverunt.* In quam rem pulchrè S. Chrysostomus in illud Psalm. 18. *Cæli enarrant gloriam Dei: Tacet, inquit, cælum; sed ipsius aspectus vocem tubæ clariorē emittit, per oculos, non per aures nos docens: hic enim sensus à naturâ est illo certior & manifestior. Quæ clarissimè ostendunt, ex mente Patrum evidenter per creaturas demonstrari posse Deum.*

SECTIO QUINTA.

Quibus rationibus demonstratur Dei existentia.

I. Dei existentiam & fides docet, & ratio.

DEUM esse, fides docet, ratio probat: in qua proinde veritate firmandâ, declarandâque, utraque Theologia, naturalis scilicet, seu Metaphysica, & supernaturalis conspirant. Illa naturæ, hæc fidei principis insistentis, supremi Numinis existentiam ostendit. Illi cælorum splendor & magnificentia, huic cælorum conditor enarrat gloriam Dei.

II. Omne quod movetur, ab alio movetur.

S. Thomas hîc, q. 2. a. 3. quinque hujus rei probationes proponit. Prima ex motu locali rerum deducitur; *Omne enim quod movetur, ab alio movetur:* cum ergo constet, res varias in Universo moveri localiter, vel dari debet unum aliquod movens, quod in se immotum, alia omnia moveat, nempe Deus, vel in moventibus procedendum est in infinitum, quod S. doctor maximum censet inconveniens.

III. Varia de rationibus hujus efficiendi sententia.

Hæc supremi Numinis probatio non omnibus perinde videtur efficax. P. Granado hîc, disp. 2. n. 2. fusè eam declarat, planèque efficacem conatur ostendere. Illam etiam illustrare nititur P. Tannerus hîc, Disp. 2. q. 1. dub. 4. n. 2. & alii nonnulli. P. Suarez Disp. 29. Metaph. sect. 1. multa in ea desiderat, quam proinde minus efficacem existimat: primò enim gravia & levia à seipsis, & ab intrinseco moventur; ergo non est ita Universaliter capiendum axioma illud, *Omne quod movetur, ab alio movetur.* Deinde, sicut gravia & levia ab intrinseco, ad sua quæque loca moventur motu recto, quid yetat dari rem aliquam corpoream, quæ ex natura sua ab intrinseco moveatur circulariter, quod non-

nulli de sphaeris caelestibus affirmant. Sanè difficulter assignabitur ratio, cur hoc in rem aliquam merè materiale & corpoream cadere nequeat. Hanc eandem rationem, ut minus efficacem fusè rejicit P. Arriaga hîc, d. 1. l. 4. subf. primâ.

Secunda igitur, eaque efficacissima ratio à S. Thoma q. 2. a. 3. allata, deducitur ex productione rerum, & causis earum efficientibus, fundaturque in illo principio, *Omne quod fit, ab alio fit.* Experienciâ ergo quotidianâ constat, res varias esse productas: dari itaque in serie causarum necessariò aliqua debet, quæ à nullo alio producatur, sed in se producta, alias omnes producat, quam appellamus Deum: vel si omnes sint productæ, sequitur, unam ex illis primò producere seipsam; quod implicat.

IV. Secunda ratio: Omne quod fit, ab alio fit.

V. Opinio de mutua causalitate non infringit cum hujus argumenti.

Dices neutrum sequi: nam juxta eorum sententiam, qui mutuam causalitatem, & prioritatem admittunt, possunt duæ res se invicem primò producere: nil ergo opus, ut res ulla vel seipsam producat, vel exstat improducta. Sed hæc doctrina de mutua causalitate quoad primum Esse, maxime in eodem genere, difficilior videtur quam ut idem producat seipsam: ideo enim negant omnes, posse rem aliquam se primò producere; quia, cum operari sequatur ad esse, res prius esset quam operaretur, ergo non primò acciperet esse ab operatione à se profectâ, cum ad operationem illam supponatur existens: *Esse siquidem, est prius quam operari.* Si ergo res quæpiam ideo seipsam producere primò nequit, quia ad operationem omnem suam necessariò supponitur; multo minus produci primò poterit per causam à se productam: si enim supponi debeat ad actionem à seipsâ ad se terminatam, multo magis ad actionem terminatam ad rem à se distinctam, & ad actionem in tertio signo ab illâ procedentem. Quæ & alia contra mutuam ejusmodi causalitatem latius profecutus sum in Physicis, Disp. 21. sect. 1. & 2. & à fortiori urgent, si quis (quod nonnullos imaginari video) quinque vel sex causas ita statuat, ut prima producat secundam, secunda tertiam, & sic deinceps usque ad sextam, & sexta demum primò producat primam.

Difficilis res producit ab alio quo à se producta, quam à seipsâ.

VI.

Impugnatur hæc responsio de mutua causalitate secundo. Quamvis enim, cum detur Deus, & causa prima, quæ res duas ad operandum ac se primò producendum applicet, intelligi fortè utrunque possit, quo pacto dari inter illas queat mutua causalitas, cum prius ad eas existat causa, quæ ipsas ad agendum determinet: at nisi supponatur existens hujusmodi causa, seu Deus, intelligibile est quo modo res aliquæ, duo ignes exemp. gratiâ, è nihilo, se invicem producendo, nullo determinante emergant. Conf. cur similiter duo quæpiam individua notæ alicujus vel ignotæ speciei, hoc modo nunc è nihilo per seipsa proficientia non conspiciunt? sanè, si ab aeterno hac ratione emergere poterint, à fortiore id poterunt in tempore; cum illud captu sit multo difficilior.

Dua res non possunt primò per se emergere è nihilo.

VII.

Dices secundo: si statuatur series causarum ab aeterno longâ successione sese producentium, cessat vis hujus argumenti: cum enim in eo casu assignari nequeat prima, nulla esset, à qua reliquæ omnes producerentur. Hæc responsio difficilior refellitur, cum se abdat in tenebras infiniti. Contra nihilominus est: vel enim in tota hac collectione causarum, aliqua est improducta, seu à se, & habeo intentam, vel producitur à se, aut ab aliqua aliâ quam immediatè vel mediatè producit, sicque redit argumentum numero quinto contra mutuam causalitatem factum.

Non vitatur sic argumenti, ponendo causas infinitas.

Contra

TOMVS I.

VIII. Ex rebus ja existentibus demonstratur Deus.

Contra secundò, & præcipue: res quæ de facto existunt, sunt tantum finitæ; hæc ergo idem & clarior conficitur argumentum: vel namque aliqua una ex rebus jam existentibus est improducta, vel producitur aut conservatur à seipsa; vel denique conservatur ab una aliqua ex his rebus, quam illa mediata vel immediate producit, aut conservat; quod, ut numero quinto & sexto ostendi planè est impossibile.

IX. Ex rerum contingentia probatur, esse debere Ens aliquod necessarium.

Hoc argumentum, quicquid scilicet sit, ab alio fieri debere, præcipuum existimo ad Dei existentiam demonstrandam, quod proinde fufius proposui. Alia hujus rei ratio à S. Thoma assignata, deducitur ex rerum contingentia. In dies singulos res varias cernimus omnino contingenter existere, seu ita ut poterint non existere: si ergo res omnes sint hoc inodo contingentes, & poterint non esse, ponamus, aliquando nullas extitisse, ex possibili enim posito in esse, nullum sequitur inconveniens: hinc ergo deducitur, res hæc esse possibiles & non esse; esse, ut supponitur, non esse, quia nihil tunc foret quod posset illas producere; ergo recurrendum necessarîo esset ad aliquid quod essentialiter petat semper existere, & à quo res omnes contingentes, suo quæque ordine ad existendum determinentur.

X. Primum in unoquoque

Quarta S. Thomæ ratio in eo fundatur, quòd inter res, quæ quotidie nobis ante oculos versan-

tur, alias aliis nobiliores ac præstantiores cernamus: dari ergo Ens aliquod debet, quod res alias omnes in perfectione superet, comparatione cujus ille magis aut minus perfectæ dicantur, prout magis aut minus ad illius excellentias accedunt; Primum enim in unoquoque genere, mensura est reliquorum.

genero mensura est reliquorum.

Quintum denique S. Doctoris argumentum ad supremi alicujus Numinis existentiam demonstrandam sumitur ex varietate, & pulchritudine rerum in hoc Univerfo, quæ aperte arguit, sapientissimum aliquem esse opificem, qui & hæc omnia creaverit, creataque administret, & in suos quæque fines ordinet ac dirigat. Hanc rationem fufè proposui in Philosophia disp. 12. Metaph. sec. primâ, & fufius in Prometheo Christiano, disp. II. cap. 1. 2. & 3. Ubi supremi Numinis existentiam, tanquam præcipuum morales vitæ (cujus illic principia tradendam) fundamentum, omni modo contra Atheos stabilire sum conatus. Eo igitur ad plenam illius argumenti propositionem lectorem remitto.

XI. Ex Univerfo pulchritudine, & administratione demonstratur Deus.

Quæ contra hanc veritatem, imò veritatum omnium fundamentum proponunt Athei, nullius momenti sunt, cumque ex iis pleraque ad Dei providentiam, modumque quo mundum administret, spectent, de iis, dum de Providentia Dei, & prædestinatione infra agetur, quædam adjungam.

XII. Atheorum argumenta nullius sunt momenti.

DISPUTATIO TERTIA.

De Unitate Dei.

Rem hanc discutit S. Thomas infra q. II. a. 14. sed quia peculiarem habere videtur cum existentia Dei connexionem, hanc questionem immediate illi subjiciam; perinde enim est, Deum non esse, ac non esse unum.

SECTIO PRIMA.

Ostenditur, Deum esse unum tantum, non plures.

I. Gentiles circa Deum mirè hallucinabantur.

ULLA in re cæcitatebat magis antiquitas, quam in Deo, ejusque perfectionibus inquirendis. Esto namque omnium animis insitum esset dari aliquod Numen, in numero tamen & qualitate mirè hallucinabantur. Hinc Cicero lib. I. de leg. Nulla, inquit, gens est, neque tam immansuetæ, neque tam ferreæ, quæ licet nesciat qualem Deum habere deceat, habendum tamen ignoret. Quàm nimirum erant omnes de substantia certi, tam erant de numero incerti.

II. Valentini, Carpocrati, & aliorum circa Deum errores.

Neque hac in re delirabant soli antiqui illi Gentiles: Valentinus quippe hæreticus, ut refert S. Irenæus, quinque contra eum scriptis libris, duos statuebat Deos, seu prima rerum principia, quorum alterum Profundum appellabat, alterum Silentium. Carpocrates, Apelles, Manichæi, & alii, duo item ponebant principia, Bonum lucis incorporeæ & invisibilis; ac Malum tenebrarum, & creaturæ visibilis & corporeæ auctorem Cæro denique & Marcion duos similiter Deos statuebant sibi contrarios, unum veteris testamenti, eumque justum & Mundi creatorem, alium testamenti novi, bonum & misericordem, ac Patrem Christi.

Sed contra hæc & alia inanum & sceleratorum hominum somnia, tanquam certissimum tenendum est, Deum unicum esse. Sic Deuteron. 5. v. 4. dicitur, Audi Israël, Dominus Deus noster, Dominus unus est. Psalm. 85. v. 10. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus. Malachiæ 2. v. 10. Nunquid non Pater unus omnium nostrum? Nunquid non Deus unus creavit nos? Ad Ephes. 4. v. 5. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus, & Pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

III. Certissimè est, non nisi unicum esse Deum.

Subscribunt Patres, tum Græci, tum Latini, & Deum, ut esse, ita unicum esse, uno omnes ore pronunciant. Sic S. Clemens Romanus lib. 6. Const. Apost. c. 14. Deus omnipotens (inquit) unus tantum est, & oportet hunc salum colere & venerari. Justinus Martyr in expositione fidei: Unum quidem Deum colere nos divine literæ docent, & Patrum erudiunt institutiones: unum namque esse necesse est rerum universarum auctorem summum, & S. Joan. Damasc. Orthod. Fid. l. I. c. 5. Quod Deus unus sit, non plures, apud eos quidem qui divine scripturæ fidem adhibent, extra controversiam est, &c. Et infra: unus promde est Deus perfectus, circumscriptiois expertus, mundi architectus, conservator, & gubernator, perfectione sublimior atque antiquior. S. Cyprianus de Idolorum vanitate: Unus, inquit, omnium dominus est Deus: Neque enim illa sublimitas potest habere consortem, cum sola omnem teneat potestatem &c. Denique Patres omnes in hac veritate assensum.

IV. Deum unicum esse, uno ore testantur Patres.

Justinus Martyr.

S. Joan. Damascenus.

S. Cyprianus.